

Zichtbare landtrek, najaar 1999

Guido van Leeuwen

Inleiding

Na een aantal jaren van relatieve rust aan het landtrektelfront zijn er in het najaar van 1999 weer vele uren geteld vanaf de blanke duintop genaamd telpost Parnassia. De E-mailgroep waarmee vanaf het begin van het seizoen de dagelijkse resultaten snel zijn doorgebriefd heeft hier zeker aan bijgedragen.

Om ook het najaar van 2000 weer een enthousiaste groep tellers te mobiliseren, is het zaak om de verzamelde gegevens niet te laten verstoffen. Nu is het een ander reeds gepubliceerd op de internetsite van Parnassia (<http://members.tripod.lycos.nl/parnassia/>), maar omdat niet iedereen toegang heeft tot internet is besloten dit ook als artikel in Fitis op te nemen.

Na de verantwoording van het op de telpost verzamelde materiaal en de bewerking hiervan wordt een verhalend beeld geschetst van de dagen op de telpost. Daarna wordt voor de tien meest algemene soorten het verloop over het seizoen nader beschouwd en indien mogelijk vergeleken met hetgeen is gepubliceerd in de Avifauna (Geelhoed et al, 1998). Hierbij wordt gebruik gemaakt van een aantal kengetallen die voor de top-25 van het najaar van 1999 als afsluiting van dit artikel worden gepresenteerd.

Materiaal

De najaarstrek is waargenomen vanaf een kale duintop in de Kennemerduinen. Telpost Parnassia ligt op ongeveer 200 meter van de zee, ten zuidoosten van het gelijknamige restaurant.

De tellingen zijn uitgevoerd volgens de landelijk toegepaste methode van de LWVT (Landelijke Werkgroep Vogeltek Tellen). Deze standaardmethode voor het tellen van landtrek houdt in dat er een ochtendtelling (OT) van twee en een half uur wordt gehouden, die een half uur vóór zonsopkomst start. Op een aantal dagen is er na de ochtendtelling doorgeteld. Soms een uurtje, soms langer. Indien de telling na de OT 2,5 uur duurde wordt deze late ochtendtelling of LOT genoemd. In totaal zijn er tussen 11 juli en 21 november 67 ochtendtellingen van 2,5 uur uitgevoerd. Samen met de 23,5 extra uurtjes komt het totaal aantal getelde uren uit op 191.

Tijd om de tellers te bedanken voor deze inspanning. Namen die op de telformulieren zijn verschenen zijn: Gerda Beeksmā, Henk Boersbroek, Rob Brocken, Philipp Derks, Co Dooms, Amon Gouw, Hans Groot, Ferdy Hieselaar, Berry van der Hoorn, Fred Hopman, Evert van Huijssteeden, Freerk Hylkema, Eef Kieft, Jeroen Kieft, Guido van Leeuwen, Frans Manger, Pim de Nobel, Magnus Robb, Roy Slaterus, Esmé Stuart, Pieter Thomas en Marianne Willems.

Voor de schets per maand zijn zowel de ochtendtellingen als alle extra uurtjes gebruikt. Omdat maar enkele keren na een ochtendtelling is doorgeteld is voor het verloop over het seizoen en voor de berekening van de kengetallen alleen gebruik gemaakt van de ochtendtellingen.

Schets per maand

Juli en augustus

Het officiële telseizoen voor het najaar van 1999 is op 11 juli geopend. Dit bleek uiteindelijk de beste dag voor Gierzwaluw met 664 exemplaren tijdens de ochtendtelling. Ook de Spreeuw (526 exx) bereikte die dag een voorlopig hoogtepunt. In september begonnen meer Spreeuwen te vliegen. In juli en augustus is uiteindelijk 43,5 uur geteld tijdens 17 ochtendtellingen en een extra uurtje. In de laatste twee weken van augustus begonnen Boerenzwaluw, Boompieper, Gele Kwikstaart en Heggenmus door te komen; beste dag voor die laatste soort was de 28^e met 49 exemplaren. Vermeldenswaard zijn zeker de Ortolanen: twee op 24 augustus, een op 27 augustus en een groepje van drie op de 29^e. Ook Graspieper en Witte Kwikstaart werden al opgeschreven.

September

Donderdag 2 september heeft Eef Kieft zijn schrijfplankje opgedoken en zijn eerste ochtendtelling gehouden. De eerste Grote Gele Kwikstaart vloog die ochtend voorbij. Daarnaast 104 Gele Kwikstaarten en steeds een exemplaar van Goudplevier, Bontbekplevier, Tureluur, Groenpootruiter en Witgatje.

Vrijdag de 3e een goed begin van de maand met volgende top drie: Gele Kwikstaart (165), Spreeuw (78) en Boerenzwaluw (57). Krenten in pap waren de zevende Ortolaan, de eerste Duinpieper en een Grote Gele Kwikstaart. Overigens maar één Boompieper.

Voor zaterdag waren de verwachtingen hoog gespannen. Wind uit de oost (3B), zwaar bewolkt en pas laat zonnig. De telpost was wederom goed bevolkt. In kwartier 9 vloog Ortolaan nummer acht (tussen vijf Gele Kwikken) voorbij. Ook deze ochtend weer een Grote Gele Kwikstaart. Verder: 247 Spreeuwen, 125 Gele Kwikstaarten, 15 Boerenzwaluwen, negen Boompiepers en een Bruine Kiekendief.

De volgende dag zijn 24 soorten en 419 exemplaren geteld (OT + extra uurtje). Gele Kwikken waren met 170 exemplaren het talrijkst. Daarnaast Boerenzwaluw (68), Grote Gele Kwik (2), Tapuit (1), Sperwer (2), Watersnip (13) en Kramsvogel (3). Tijdens het extra uurtje vloog onder meer een Ortolaan voorbij.

De eerste Zanglijster kon op maandag 6 september worden genoteerd. Verder een rustige ochtend met een Boomvalk, 27 Graspiepers, 35 Gele Kwikstaarten, vijf Kramsvogels (naar noord) en vier Sijzen. Een dagtotaal van 116 vogels, verdeeld over 16 soorten.

Een vergelijkbaar aantal vogels vloog op donderdag 9 september voorbij: 114 verdeeld over 20 soorten. De tweede Duinpieper vloog voorbij; verder Ortolaan (1), Grote Gele Kwikstaart (4), Gele Kwik (26) en Goudplevier (7). Vrijdag 10 september met een straffe wind van 4B uit de oost. Afgezien van de vier Ortolanen (!) eigenlijk een slechte telling van 13 soorten en 107 exemplaren. Er vlogen 48 Gele Kwikken, waarvan er veel alleen gehoord zijn.

Gele Kwikstaart beleefde de volgende dag een voorlopige topper met 188 exemplaren tijdens de OT en nog eens 80 exemplaren in het extra uurtje. Samen met Graspieper (56 & 8) en Boerenzwaluw (37 & 108) komt voor die dag de top drie tot stand. Vermeldenswaard zijn verder de drie Bruine Kiekendieven tijdens de ochtendtelling.

Zondag 12 september zijn drie nieuwe soorten voor dit najaar geteld: Huiszwaluw (3), Zwarte Mees (3) en Groenling (1). De week daarvoor zijn elders in Nederland ook al Zwarte Mezen waargenomen, wie weet worden het er meer... Verder weer een Ortolaan, ook deze streek weer even neer onder aan de telpost. In totaal 196 exemplaren verdeeld over 20 soorten. Maandag een zeer matige telling resulterend in 27 vogels (12 soorten). Wel weer een Grote Gele.

Net als zondag kon Eef Kieft op woensdag nieuwe seizoensoorten noteren: Zilverplevier met 12 exemplaren (een groep van tien) en twee Bonte Strandlopers. De Gele Kwikken druppelen door (19 exemplaren), terwijl de Graspiepers langzaam los beginnen te komen. De teller bleef steken op 79. Andermaal Ortolaan, Grote Gele, Sijz, Kramsvogel en Watersnip. Totaal score komt op 153 exemplaren en 19 soorten.

De top drie voor zaterdag 18 september bestond uit Spreeuw (696), Graspieper (487) en Boerenzwaluw (81). Daarnaast nog 27 Gele Kwikstaarten, 29 Sijzen en drie Boempiepers. Leuke dingen waren twee Grote Gele Kwikken, twee Zilverplevieren en een Duinpieper die prachtig in het zonnetje op ooghoogte voorbij vloog. Voor de OT een totaal van 23 soorten; 1420 exemplaren. In de twee uur daarna vlogen onder meer 174 Boerenzwaluwen, 129 Spreeuwen, 126 Graspiepers en een Gaai voorbij. Voor de hele dag in totaal bijna 1900 vogels.

De eerste dag met meer dan 1000 exemplaren van een soort was zondag 19 september. Er vlogen tijdens de ochtendtelling 1128 Spreeuwen. In het extra uurtje kwamen er nog eens 206 voorbij. Ruim voldoende voor de eerste plaats. Daarna volgden Graspieper (397 & 108), Gele Kwikstaart (282 & 6) en Boerenzwaluw (101 & 127). Naast deze pap

toch ook weer diverse krenten: Grote Gele Kwikstaart (7), Lepelaar (11), een late Gierzwaluw, een Wespendif en de eerste twee Boomleeuweriken. In totaal 28 soorten en 2644 exemplaren.

Dinsdag 21 september was een topdag voor Boerenzwaluw met 563 exemplaren. Een goede derde plek, want Spreeuw en Graspieper bleven net algemener met respectievelijk 639 en 626 exemplaren. Net als in het weekend kon de Gierzwaluw worden genoteerd (6 exx). Krenten in deze pap: Kruisbek (11 exemplaren in één groep), vier Grote Gele Kwikstaarten en 80 Sijzen. De eerste drie Koperwieken zijn die dag geteld. Tijdens de ochtendtelling van vrijdag 24 september zijn 400 exemplaren (14 soorten) geteld. Graspieper en Spreeuw waren veruit het talrijkst met 151 respectievelijk 110 exemplaren. Verder: Sijz (80) en Grote Gele Kwik (3).

De telling van 26 september begon in de regen, maar toen het na drie kwartier droog werd vlogen er ondanks de harde wind (4B ZZW) aardig wat vogels. De top drie bestond uit Graspieper (1144), Spreeuw (311) en Sijz (142). Leuke waarnemingen deze ochtend waren die van Gierzwaluw (1), Grote Gele (2), IJsgors (3) en Kruisbek (3 exx, waarvan 1 mannetje). Daarnaast werden de eerste Merel en de eerste Kauw opgeschreven. In totaal 1747 exemplaren, verdeeld over 22 soorten.

Oktober

De eerste telling in oktober was die van zaterdag de tweede in het kader van de Birdwatch 1999. Door het slechte weer (zuidenwind 8B) is er die dag erg weinig gezien. Het talrijkst was Spreeuw met 1222 exemplaren. In totaal 1627 vogels (8 soorten). Het is dus wachten tot de wind gaat liggen.

Dinsdag 5 oktober, een ochtend met noordwestenwind 5-6B, was een dag met sterke trek van Koperwiek. In totaal vlogen er 1083 exemplaren voorbij. Verder 180 Spreeuwen, 77 Graspiepers en eindelijk de eerste twee Veldleeuweriken.

Ook de volgende drie dagen bleef het rond de telpost slecht weer. Echter, in het oosten scheen het te beuken. Naar verluid heeft de luchtmachtluitenant Luit Buurma het militaire vliegverkeer deze dagen stilgelegd. Op 6 oktober zijn 33 soorten, 4066 exemplaren geteld. Graspieper (548) en Koperwiek (776) vlogen aardig door. Lichtpuntjes: een Boerenzwaluw, zes Oeverpiepers, een Grote Gele Kwikstaart en een Barmsijs. Leukste was een groep van 50 Rotganzen uit het binnenland. De volgende dag iets meer Graspiepers en veel minder Koperwieken (respectievelijk 694 en 75). In totaal 2080 vogels, verdeeld over 24 soorten.

Vrijdag 8 oktober begon droog, maar na een half uur begon het stevig te regenen, tot het einde van de telling. Een paar dappere Graspiepers en Spreeuwen vlogen langs. Zaterdag 9 oktober was het met wind uit west (7B) ook slecht toeven op de telpost. In totaal 175 vogels, waarvan 102 Kleine Mantelmeeuwen.

Op zondag de 10^e andermaal zuidwestenwind (5B). Spreeuw (97) delft ten opzichte van Graspieper (928) en Vink (398) het onderspit. Krenten in deze pap: Grote Pieper (de eerste), Boompieper (1), Gele Kwikstaart (1) en Grote Gele (1). In totaal 1623 vogels en 19 soorten.

Na een weekend met veel wind en regen, was het maandag 11 oktober rustiger; de wind was westnoordwest 4B. De teller bleef uiteindelijk staan op 1735 vogels verdeeld over 22 soorten. De top drie werd gevormd door Spreeuw (974 exx), Graspieper (261 exx) en Vink (257 exx). Leuke waarnemingen deze ochtend waren die van Barmsijs (2), Gele Kwikstaart (1), Zilverplevier (1) en Rotgans (2). Onverwacht was het ontbreken van Koperwiek en Veldleeuwerik.

Dinsdag een ochtendtelling met weinig wind, minder dan 1B uit het zuiden. Vink en Veldleeuwerik zijn vooral gehoord. De weinige, soms grote, groepen die konden worden ontdekt vlogen hoog over de telpost. In totaal zijn er 3060 vogels, verdeeld over 30 soorten gezien. Top drie bestond uit Spreeuw, Vink en Graspieper met respectievelijk 1650, 372 en 297 exemplaren. Voor het eerst veel Kauwen (264) en de eerste Europese Kanarie van het seizoen.

De drie meest algemene soorten tijdens de telling van 13 oktober waren Spreeuw (573), Kauw (452) en Vink (313). De eerste Sneeuwgorz, drie Barmsijsen, 33 Pimpelmezen en twee late Duinpiepers waren de leuke waarnemingen op de ochtendtelling van woensdag.

Op 16 en 17 oktober werden 54 Buizerden geteld. Piet Munsterman.

Donderdag 14 oktober was een ochtendtelling met 1292 vogels verdeeld over 21 soorten. De drie meest algemene waren Spreeuw (709), Vink (289) en Graspieper (99). Een rustige telling dus.

Meer spektakel op de vrijdag. Toen vlogen er in 2,5 uur zo'n 11934 vogels voorbij. Het aantal soorten was niet eens zo hoog (24). Zeer sterke trek van Koperwiek (4997 exx; nieuw record), sterke trek van Kramsvogel (751 exx) en aardige trek van Spreeuw (5200 exx) bepaalden het beeld. Krenten waren: Slechtvalk (1), Boerenzwaluw (1) en zes Grote Gele Kwikken.

Zaterdag 16 oktober 1999 gaat de boeken in als de ultieme Kauwendag. Er is 6 uur geteld, waarna de teller op 4789 exemplaren uitkwam. Spreeuw was met 5142 nog iets algemener; de derde soort in de top drie was de vink met 3344 exemplaren. Verder ruim 1500 Veldleeuweriken, 22 Sperwers, 28 Buizerds, een Bonte Kraai, een Smelleken, 40 Roeken, twee Barmsijs, drie Kruisbekken en een Sneeuwgor. Sfeervol waren de vier Kleine Zwanen die hoog naar west vlogen. In totaal 17145 exemplaren verdeeld over 59 soorten.

De volgende dag weer veel vogels. Na zes uur tellen kwamen we uit op veel Kauwen (1891), Spreeuwen (3538), Vink (440), Pimpelmees (237), Aalscholvers (248) en de nodige roofvogels. Wat te denken van Rode Wouw (1), Slechtvalk (1), Buizerd (26), Bruine Kiekendief (2), Sperwer (40) en Blauwe Kiekendief (4). Een Beflijster, twee late Boerenzwaluwen en de totaal score van 50 soorten en 7219 exemplaren sluit deze samenvatting af. Overigens vlogen net als zaterdag veel mezen naar noord.

Maandag 18 oktober was rustiger. In totaal een ochtendtelling met 2557 exemplaren, verdeeld over 37 soorten. De top drie werd aangevoerd door Spreeuw (1499), gevolgd door Vink (250) en Kauw (187). Leukere soorten: Geelgors (1) en Waterpieper (1).

Op dinsdag 19 oktober weer een ochtendtelling gedaan. Koude wind (oost 5B) en volop zon zorgde voor een winters sfeertje. Meest algemeen waren Spreeuw (2255), Vink (427), Veldleeuwerik (277), Kauw (190) en Graspieper (104). Verder diverse roofvogels zoals Blauwe Kiekendief (1), Sperwer (16) en Buizerd (2). Bijna alle mezen, sommige Vinken, Graspiepers en redelijk wat lijsters vlogen naar het noorden. Andere vogels vaak hoog naar zuid tot zuidoost. Totaalcijfers: 3627 exemplaren en 38 soorten.

Woensdag 20 oktober zorgde voor een totaal aantal van 3394 vogels, verdeeld over 35 soorten. In 2,5 uur vlogen er 2758 Spreeuwen, 303 Vinken, vijf Sperwers, twee Blauwe Kiekendieven en twee Buizerds. Het knaller(tje) van deze dag: een Dwerggor. Deze vloog samen met twee Putters. De volgende dag (21 oktober) nog steeds harde wind uit het oosten. Weinig trek, in totaal 1844 exemplaren en 23 soorten waarvan 1600 Spreeuw, een Sperwer en een Blauwe Kiekendief.

De volgende ochtend was het zwaar bewolkt met regen, wind: zuidoost 4B. Weer minder vogels: 1504 exemplaren en 18 soorten. Vink en Spreeuw bleven ook in de regen vliegen en kwamen uit op 713

respectievelijk 706 exemplaren. Toch ook weer twee Blauwe Kieken en een Oeverpieper.

Zaterdag en zondag (23 en 24 oktober) werd meer geteld dan de voorafgaande dagen. Zaterdag is er tijdens de OT en de LOT geteld (respectievelijk 5358 en 1544 exemplaren, in totaal 26 soorten). Vinken waren ruim in de meerderheid met 3526 (OT) en 949 (LOT). Spreeuw met 1522 en 490 was een goede tweede. Leuke soorten: Blauwe Kiek (1), Sperwer (1), Zwarte Ruiter (1), Boomleeuwerik (2), Barmsijs (1), Ljsgors (1), Sneeuwgors (1) en Geelgors (2). Het totaal aantal vogels voor de OT van zondag kwam uit op 10421 verdeeld over 29 soorten. Andermaal waren Spreeuw en Vink het meest algemeen met 8663 en 1383 exemplaren. Krenten in deze pap waren Kleine Zwaan (13), Blauwe Kiekendief (3), Sperwer (12), Buizerd (3), Sneeuwgors (1) en Geelgors (1). Op 25 oktober vlogen er tijdens 3 uur tellen vooral veel Spreeuwen (14391 exx). Verder aardig wat Vinken (585) en Graspiepers (63). Leuke soorten waren Sneeuwgors (1), Boomleeuwerik (1) en Roodborst (2). In totaal 15220 exemplaren verdeeld over 25 soorten.

De volgende ochtendtelling is op woensdag 27 oktober gedaan. Toen vlogen er in totaal 9988 vogels (21 soorten). Meest Spreeuwen en Vinken (7429 respectievelijk 1957 exemplaren). Barmsijs (1) was die dag de krent. Aansluitend is er ook op donderdag geteld. Minder sterke trek van 11 soorten en in totaal 6267 exemplaren. Eigenlijk weinig spectaculaire telling met ruim 6000 Spreeuwen en vier Bontbekplevieren.

Nee, dan zaterdag 30 oktober. Op deze rustige herfst dag is er vijf uur geteld. In totaal 23445 vogels zijn op naam gebracht (47 soorten). De duiker spec en de Lachduif zijn overigens niet in deze totalen betrokken. Deze dag zijn van de volgende soorten meer dan honderd exemplaren gezien. Spreeuw (15238), Vink (3960), Veldleeuwerik (1151), Kievit (896), Kramsvogel (877), Kolgans (282), Graspieper (206) en Kleine Rietgans (157). Knallers waren Europese Kanarie (2), het aantal Boomleeuweriken (21) en Putters (20). Andere krenten: een Zwarte Roodstaart, een Roodborsttapuit, een late Boerenzwaluw twee Strandleeuweriken en een Houtsnip die als een straaljager van onmetelijke hoogte langs de tellers scheerde en onder aan de telpost tussen de duindoorns wegdook.

November

Maandag 1 november een nieuwe maand begonnen op Parnassia. In totaal zijn 5631 vogels verdeeld over 31 soorten. De top drie bestond uit Spreeuw (5038), Kramsvogel (177) en Vink (149). Verder twee Blauwe Kiekendieven, twee Sperwers, drie Buizerds, twee Torenavalken en een Smelleken. Leuke soorten: de eerste vier Fraters van het seizoen en een Barmsijs. Nog maar enkele Graspiepers en Koperwieken.

De volgende telling (3,5 uur) op donderdag 4 november leverde 33 soorten in 23205 exemplaren op. Hoogtepunten: 25 Goudplevier, vier

Boomleeuwerik, drie Strandleeuwerik, 266 Graspieper, vier Oeverpieper, twee Waterpieper, 330 Kramsvogel, 17569 Spreeuw, 4655 Vink, Barmsijs en drie IJsgors. Exotische verrassing: een Halsbandparkiet.

De volgende dag vlogen er tijdens de ochtendtelling 14405 exemplaren verdeeld over 34 soorten. Absolute knaller was de Pestvogel die 'luid' roepend over de parkeerplaats vloog! De drie meest algemene soorten deze dag waren Spreeuw (9371), Kramsvogel (1837) en Vink (1485). Toch ook veel Veldleeuweriken (1203) en maar liefst 15 Boomleeuweriken. Leuke soorten waren een late Boompieper, een Europese Kanarie, 14 Sperwers, vier Buizerds, een Geelgors en vier IJsgorzen (seizoensrecord).

Een los uurtje tellen op maandag 8 november zorgde voor 389 vogels (10 soorten). Spreeuw (162), Kramsvogel (92), Vink (73) en Graspieper (52). Geen krenten deze dag.

Op 10 november zijn in totaal 2340 exemplaren verdeeld over 23 soorten geteld. De drie meest algemene soorten tijdens deze ochtendtelling: Kramsvogel (1245), Spreeuw (636) en Vink (175). Daarnaast onder meer: Sperwer (5), Strandleeuwerik (2), Geelgors (1).

De volgende dag bestond de top drie uit dezelfde soorten. Kramsvogel (1600), Vink (1184) en Spreeuw (416). In totaal 3827 exemplaren en 34 soorten. Leuke waarnemingen: Kleine Zwaan (5), Kolgans (61), Rotgans (2), Sperwer (5), Boomleeuwerik (1), Grote Pieper (1), Europese Kanarie (1), Frater (3), Barmsijs (2), IJsgors (1) en Sneeuwgorz (1). Opvallend was het grote aandeel naar noord vliegende vogels. Dit beperkte zich niet tot een of enkele soorten, maar gold eigenlijk voor bijna alle soorten.

Zaterdag 13 november de tweede Pestvogel. Verder een Goudvink en de bekende top drie van Kramsvogel (490), Spreeuw (378) en Vink (40). Deze ochtend in totaal 942 vogels en 15 soorten.

Sterke trek van Merel (35) en Kramsvogel (3519) voltrok zich op maandag 15 november. Verder Blauwe Kiekendief (1N), Buizerd (1N), Pimpelmees (29N), IJsgors (1), Sneeuwgorz (2) en Geelgors (1). In totaal 3830 exemplaren en 21 soorten.

Dat het seizoen nu toch wel op zijn einde loopt, bleek op zondag 21 november. Een rustige ochtend met in totaal 912 vogels verdeeld over 20 soorten. Meest algemeen waren Kramsvogel (400), Vink (159) en Spreeuw (113). Opvallende soorten: Barmsijs (1) en Wilde Zwaan (1). Nieuwe topdag voor de Putter met 29 exemplaren. Andermaal redelijk veel vogels naar het noorden vliend.

Verloop over het seizoen

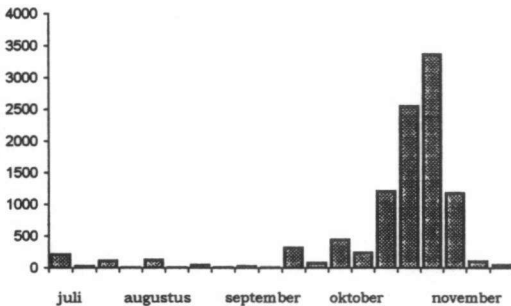
Na voorgaande anekdotische verhandeling over de belevenissen op telpost Parnassia wordt in deze paragraaf voor de tien meest algemene soorten het verloop over het seizoen grafisch weergegeven. Deze

grafieken, waarin het uurgemiddelde per week is uitgezet en de bijbehorende beschrijving is alleen gebaseerd op de ochtendtellingen. Dit vanuit het oogpunt van standaardisatie; er is na de ochtendtellingen te weinig geteld om de extra uurtjes te gebruiken om een betrouwbaar verloop over het seizoen te presenteren. En veel wezenlijker is de mogelijkheid om het verloop over het seizoen te kunnen vergelijken met hetgeen in de Avifauna is beschreven. Deze vergelijking zal voornamelijk zijn gebaseerd op zogenaamde procentgrenzen (zie de laatste paragraaf voor uitleg). De top-10 voor de ochtendtellingen bestaat uit de volgende soorten: Spreeuw, Vink, Kramsvogel, Graspieper, Grasriep, Koperwiek, Kauw, Veldleeuwerik, Aalscholver, Sijs en Gele Kwikstaart. Deze opsomming is niet avifaunistisch maar in talrijkheid aflopend en wordt bij de presentatie van de grafieken ook gehanteerd.

Spreeuw

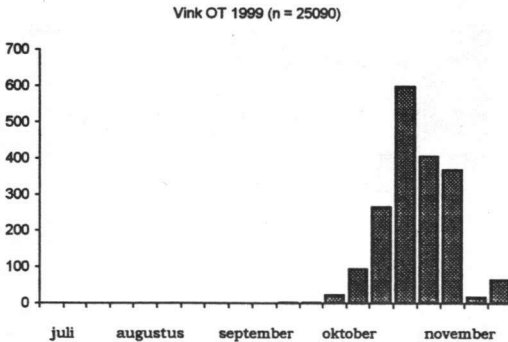
Reeds vanaf de eerste telling worden Spreeuwen waargenomen. Deze bewegingen hebben voornamelijk betrekking op rondzwervende groepen juveniele vogels aangevuld met adulte vogels die hun broedseizoen hebben afgesloten. In de periode eind september - begin oktober nemen de aantallen iets toe. Vanaf half oktober worden de bekende fronten Spreeuwen waargenomen die op weg zijn naar Engeland, Frankrijk of Spanje. De toptrekperiode loopt van 20 oktober - 2 november (14 dagen). De mediane datum valt in 1999 bijna een week, 6 dagen om precies te zijn, later dan de 22 oktober van de periode 1986-1994 (Geelhoed et al, 1998). Dit vindt zijn oorzaak in het feit dat in deze periode begin oktober relatief meer Spreeuwen zijn waargenomen dan in het najaar van 1999.

Spreeuw OT 1999 (n = 118611)

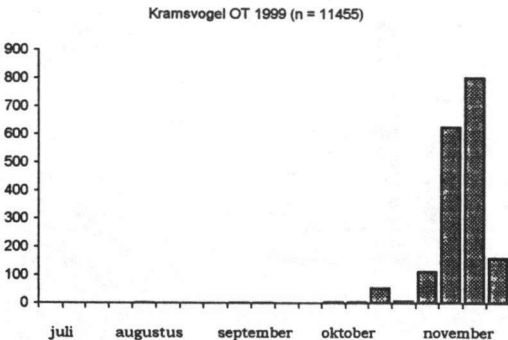
Vink

Jarenlange ervaring heeft de tellers geleerd dat de eerste twee weken van oktober de beste tijd is om Vinken te tellen. Het najaar van 1999 blijkt nu de uitzondering op deze 'regel'. Vrij slecht weer heeft gezorgd voor oponthoud waardoor de Vinken dit jaar later voorbij kwamen dan normaal. De mediane datum voor 1999 ligt dan ook twee weken na die van de periode 1986-1994 (13 oktober). Ook het verloop is anders in 1999. De aantallen nemen vanaf begin oktober langzaam toe tot de piek eind oktober. Dit in tegenstelling tot het algemene patroon waarbij de trek begin oktober vrijwel direct op zijn hoogtepunt start.

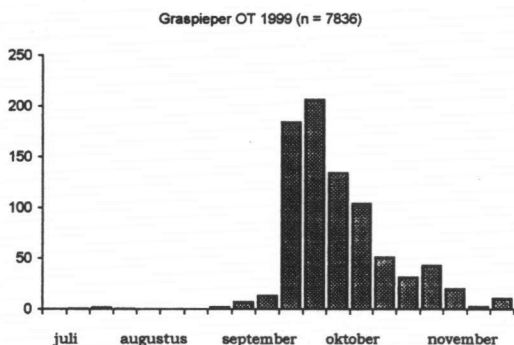
Kramsvogel

Ook deze soort is in 1999 later waargenomen dan gemiddeld in de jaren 1986-1994. In deze periode is de sterkste trek eind oktober vastgesteld. Deze werd gevolgd door een geleidelijke afname in november. Het najaar van 1999 laat een doortrekkie van ruim een week zien die valt in de tweede en derde week van november. De mediaan zoals berekend voor 1999 valt vergeleken met die uit de Avifauna (27 oktober) maar liefst 17 dagen later.

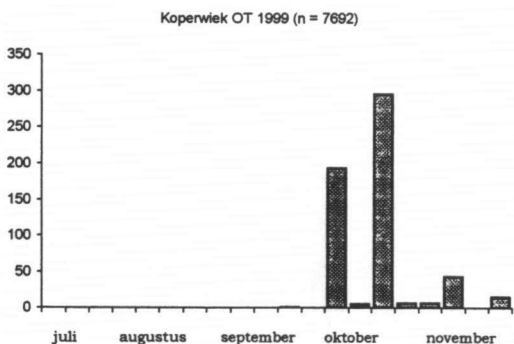
Graspieper

Voor de verandering eens een soort waarvan het verloop over het seizoen voor 1999 aardig overeenkomt met het verloop uit de Avifauna. Sterke trek van Graspiepers vanaf half september tot de eerste helft van oktober. Daarna nemen de aantallen geleidelijk af. De mediane datum van 1999 ligt twee dagen eerder dan die uit de periode 1986-1994 (3 oktober).

Koperwiek

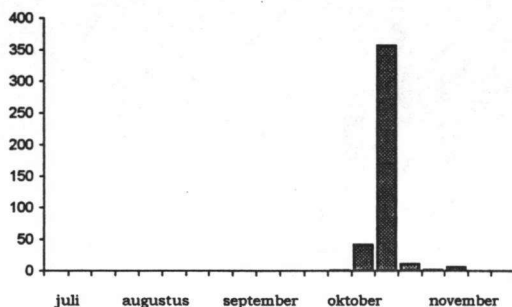
Voor de Koperwiek is in 1999 een tweetoppig patroon vastgesteld. De twee weken met hoge aantallen zijn de eerste en de derde week van oktober. Voor de periode 1986-1994 is er maar één piek vastgesteld, namelijk de laatste week van oktober. Door dit verschil valt de mediaan in 1999 een week eerder dan in de Avifauna genoemd wordt (24 oktober). Een ander verschil is dat er tot ver in november Koperwieken zijn waargenomen.

Kauw

De derde week van oktober was in 1999 de beste week voor trek van Kauwen. Er is een nieuw telpostrecord gevestigd op 16 oktober met 4789 exemplaren tijdens zes uur tellen. Tijdens de ochtendtelling zijn er 3513 geteld. Het oude record stond op 2231 tijdens de ochtendtelling van 18 oktober 1993 (Geelhoed et al, 1998). Dit record hield zelfs geen stand als we kijken naar de ochtendtelling van 17 oktober 1999 toen er 2318 Kauwen voorbij vlogen! Kijkend naar het verloop zal het dus niet verbazen dat dit ook afwijkt van het algemene beeld. Het najaar van 1999 gaat voor de Kauw de boeken in als sterk gepiekt, maar waarbij de mediane datum vergelijkbaar is (maar een dag verschil).

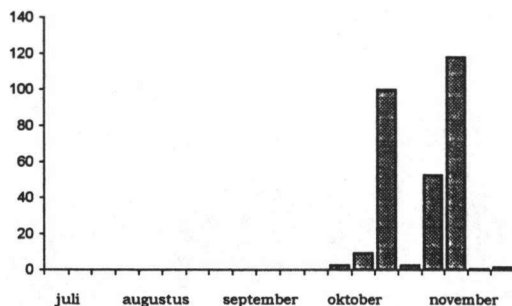
Kauw OT 1999 (n = 7177)

Veldleeuwerik

Vergeleken met hetgeen in de Avifauna is gepubliceerd blijkt dat de Veldleeuweriken dit jaar erg laat doortrokken. De mediane datum 2 november 1999 ligt bijna 2 weken later dan het gemiddelde van 21 oktober. De twee doortrekpieken komen ook voor de periode 1986-1994 naar voren, zij het dat het gezien de late timing andere weken betreft. Weersomstandigheden (vooral wind) zijn hier de oorzaak van.

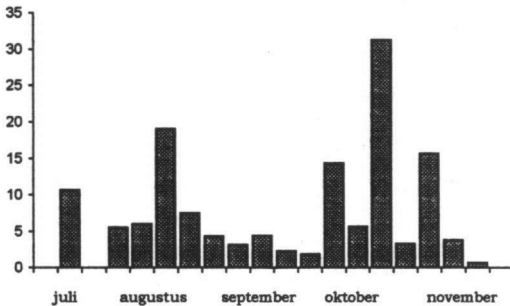
Veldleeuwerik OT 1999 (n = 3395)

Aalscholver

Reeds vroeg in het seizoen worden Aalscholvers geteld. Het vermoeden bestaat dat deze aantallen voornamelijk betrekking hebben op verplaatsingen van lokale vogels. Het betreft een veelheid aan vliegrichtingen en veelal enkelingen of kleine groepjes. Vooral in oktober als grote groepen hoog over de telpost vliegen is sprake van gerichte trek. Dit wordt overigens bevestigd door de zeetrekellingen die zijn uitgevoerd in de periode 1986-1994 en die zijn beschreven in de Avifauna.

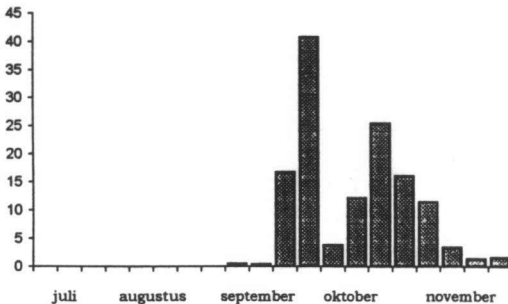
Aalscholver OT 1999 (n = 1447)

Sijs

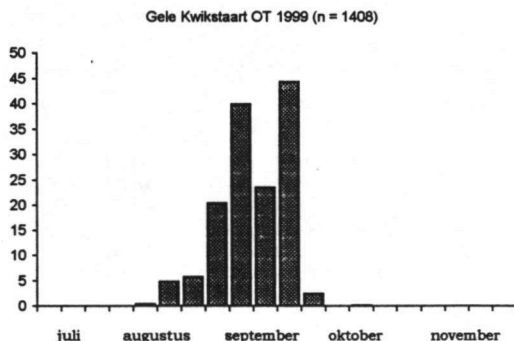
Van deze soort is bekend dat er goede en slechte jaren zijn. Dit najaar bleek goed, meer dan gemiddeld doch niet extreem, te zijn. Zeer opvallend was de sterke doortrek begin juli. Zo telde Michel Klemann, die een deel van het NPZK vorig jaar op broedvogels heeft geïnventariseerd, op 7 juli in 2,5 uur maar liefst 519 overvliegende Sijzen (Klemann, 1999). Vergeleken met het doortrekverloop in de Avifauna laat 1999 een uitgesproken tweetoppig verloop zien. De mediane datum komt goed overeen; verschilt maar een dag.

Sijs OT 1999 (n = 1431)

Gele Kwikstaart

Net als een groot aantal andere soorten is deze soort in 1999 wat aan de late kant. De mediaan (10 september) valt bijna een week later dan het gemiddelde voor de periode 1986-1994. Het tweetoppige verloop komt wel mooi overeen met het verloop in de Avifauna.

Kengetallen top-25

Even een toelichting op hetgeen in de tabel op de volgende pagina is gepresenteerd. De procentgrenzen zijn gebaseerd op de ochtendtellingen en geven aan wanneer respectievelijk 25, 50 en 75% van het totaal aantal waargenomen vogels de telpost is gepasseerd. De periode die begrensd wordt door de data behorend bij de 25 en 75% vormt de hoofdtekperiode. De datum waarop 50% van de seizoensom is gepasseerd heet de mediane datum. Deze kengetallen worden vaak gebruikt om de timing van de trek voor verschillende seizoenen of op verschillende telposten met elkaar te vergelijken. De exacte wijze van berekening is beschreven door Lensink & Kwak (1985). Daarnaast is de beste telling opgenomen. Het dagmaximum kan bestaan uit een ochtendtelling van 2,5 uur of uit een ochtendtelling aangevuld met een late ochtendtelling of zelfs een dagtelling. Naast het aantal exemplaren is de datum en het aantal getelde uren voor die dag weergegeven.

Soort	Aantal	Procentgrenzen			Beste telling (ot+lot+dt)		
		25%	50%	75%	Aantal	Datum	Uren
Spreeuw	118611	20 okt	28 okt	2 nov	17569	4 nov	2,5
Vink	25090	23 okt	28 okt	5 nov	4655	4 nov	2,5
Kramsvogel	11455	8 nov	13 nov	16 nov	3519	15 nov	2,5
Graspieper	7836	24 sep	1 okt	12 okt	928	10 okt	5,0
Koperwiek	7692	6 okt	17 okt	20 okt	4997	15 okt	2,5
Kauw	7177	16 okt	18 okt	20 okt	4789	16 okt	6,0
Veldleeuwerik	3395	19 okt	2 nov	8 nov	1551	16 okt	6,0
Aalscholver	1447	18 aug	3 okt	19 okt	253	17 okt	6,0
Sijs	1431	27 sep	11 okt	22 okt	213	15 okt	2,5
Gele Kwikstaart	1408	4 sep	10 sep	19 sep	282	19 sep	2,5
Gierzwaluw	1201	11 jul	14 jul	17 jul	664	11 jul	2,5
Keep	1036	11 okt	18 okt	27 okt	125	12 okt	2,5
Boerenzwaluw	887	18 sep	20 sep	22 sep	563	21 sep	3,5
Kneu	820	23 sep	2 okt	14 okt	118	16 okt	6,0
Groening	714	17 okt	7 nov	21 nov	145	16 okt	6,0
Pimpelmees	587	17 okt	21 okt	10 nov	412	17 okt	6,0
Witte Kwikstaart	517	18 sep	1 okt	16 okt	76	16 okt	6,0
Houtduif	506	3 nov	8 nov	11 nov	192	11 nov	2,5
Rietgors	485	7 okt	21 okt	1 nov	79	16 okt	6,0
Kokmeeuw	316	31 jul	5 aug	9 okt	88	16 okt	6,0
Kievit	295	16 okt	30 okt	3 nov	896	30 okt	5,0
Kolgans	262	31 okt	3 nov	6 nov	282	30 okt	5,0
Zanglijster	252	7 okt	16 okt	20 okt	38	16 okt	6,0
Holenduif	247	16 okt	4 nov	8 nov	86	16 okt	6,0
Koolmees	240	16 okt	18 okt	20 okt	127	17 okt	6,0

Literatuur

- Geelhoed, S. , Groot, H., Huijssteeden, E. van, Leeuwen, G. van & Nobel, P. de (red), 1998. Vogels in het landschap van Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer. Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland/KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Klemann, M., 1999. Sijzen. Publicatie op internet, <http://members.tripod.lycos.nl/migrant/>.
- Leeuwen, G. van, 1999. Telpost Parnassia. Publicatie op internet, <http://members.tripod.lycos.nl/parnassia/>.
- Lensink, R. & Kwak, R., 1985. Vogeltrek over Arnhem in 1983 met een samenvatting over de periode 1981-83 en methodieken voor het bewerken van telmateriaal, deel 1, materiaal, methoden en samenvattend overzicht. Staatsbosbeheer, Utrecht.

Guido van Leeuwen, Gen.Cronjéstraat 107 rood, 2021 JD Haarlem